

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

ΙΔΡΥΤΗΣ : ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

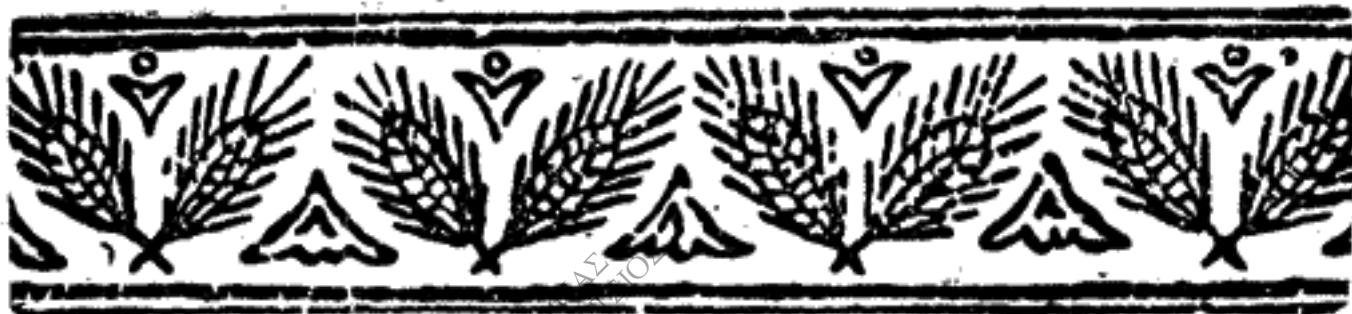
ΤΟΜΟΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ – ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1952

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ 2008

Ο ΠΑΛΑΜΑΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟ

Κατὰ καιρὸς ὁ Κωστὴς Παλαμᾶς ἀποκρίθηκε στὸν Ἄγγελο Σικελιανό, ἀπὸ εὐκαιρίες διάφορες, μὲ ὅλη τὴ σιγή του καὶ τὸν θαυμασμό του. Τὸ ἴδιο καὶ ὁ Σικελιανὸς ἀπέφρασε δυὸ ὁμιλίες του γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Παλαμᾶ, ποὺ τυπώθηκαν μαζὶ στὰ 1943, τὴ χρονιά τοῦ θανάτου τοῦ ποιητῆ. Ἐπίσης ἔγραψε καὶ τὸ ἔξοχο ἐκεῖνο ποίημα ποὺ ἀπάγγειλε στὴν κηδεῖα τοῦ Παλαμᾶ. Ἐδῶ καταχωροῦμε τὰ ποιήματα τοῦ Παλαμᾶ, μερικὰ γραπτά του σὲ περιοδικὰ ἢ ἐφημερίδες καὶ γράμματά του στὸν Σικελιανό, ποὺ εἶναι ὅλα δείγματα τῆς πρὸ αὐθόρμητης ἀγάπης καὶ βαθύτατης τιμῆς, ποὺ ἔνωσε τοὺς δυὸ μεγάλους μας ποιητῆς. Πιστεύουμε πὼς στὸ ἀρχεῖο Παλαμᾶ καὶ τοῦ Σικελιανοῦ θὰ βρεθοῦν κ' ἄλλες τέτοιες τιμητικὲς ἀλληλοεκδηλώσεις.

Ἡ "ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ",

I

Τῆς μυγαδιᾶς τόλδοανθο τὸ κλωνάρι
μέσ' στὸ νυχτερινό μου τὸ κελλί
σὲ φῶς αὐγερινό φεγγοβολεῖ,
γραφὴ σου, Ἄλαφροῦσκιατε Λυράρη!
Τῶν ἀνθῶν τὰ ματάκια—ὀϊμὲ σιτὴ χάρη!—
μιὰ αὐγὴ τ'ἀνοίγει, μιὰ βραδιά τὰ κλειεῖ.
Τῆς τέχνης τ'ἀνθια ἀπὸ μαργαριτάρι

ποὺ δύσκολα ὁ καιρὸς τὰ καταλεῖ.
Τις θεῖες γιορτὲς τῆς Δήμητρας γιορτάζεις
καὶ τὰπολλώνια δῶρα τὰ μοιράζεις
πάντ' ἀπὸ τὴν κορφή στὸ ἥλιομεθέσι...
Μὰ μὴν καταφρονᾶς τὴν ἀγορά'
παντοῦ σπαρτὰ τῆς Μούσας τὰ ἱερά,
παντοῦ γιὰ νὰ εἶναι τὸ τραγούδι, βρῦση.

«Δεκατετράστιχα», 1919.

II

Προχθὲς εἰς τὸ Μεσολόγγι μετὰ τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ ὑπερόχου ὕμνου τοῦ πρὸς τοὺς πεσόντας ἥρωας ὁ ποιητῆς κ. Παλαμᾶς ἔλαβεν ἀπὸ τοὺς Δελφοὺς τηλεγραφικῶς τὸν ἐξῆς χαιρετισμὸν ἐκ μέρους τοῦ ποιητοῦ κ. Ἀγγέλου Σικελιανοῦ:

Τῆς ἐξόδου τὸ πνεῦμα ποὺ ἡ ψυχὴ σου
τὴν ὥρα τούτη ἀσύγκριτο θωρεῖ
Ξεφτέρουγο σιτῆς ἀνεργῆς ἀβύσσου
Τὸ κέντρο πιά γιὰ πάντα νὰ χωρεῖ.
Κι' ἂν μύριοι κόσμοι γύρα του ζητώντας

Νὰ τὸ δεχτοῦνε στέκουν σιτὴν κορφή
Τοῦ χρόνου πρώτη λόγιαση σκιωτώντας
Τῆς τ' ἀγκαλιάζουν σήμερα οἱ Δελφοί.

Ἐκ τῆς ἀπάντησός σου ἐπὶ τῆς τηλεγραφικῆς διατῆς ἐξῆς ποιήματος:

Γιὰ τὴ λύρα ἀπολλώνια ποὺ ἀδερφώνει
τ' ἀρχαῖα τὰ νέα καὶ μὲ ρυθμούς σοφοὺς
τὴν ἀπόκριση στέλνω μὲ τ' ἀηδόνι
ἀπὸ τὸ Μεσολόγγι στοὺς Δελφοὺς.

Ἐφημ. «Ἡ Βραδυνή», 27 Ἀπρ. 1926

III

Ἐκ τῆς ἀπάντησός σου ἐπὶ τῆς τηλεγραφικῆς διατῆς ἐξῆς ποιήματος:

Ἀγαπητὴ μεγάλη Ἄγγελε,
Ἴσως δὲν ἔχω καὶ δικαίωμα κανένα
μέσ' ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ἀπουσίας μου νὰ
χαιρετίσω τοὺς δελφικοὺς θριάμβους σου.

Μοῦ στάθηκε ἀδύνατο νὰ μετακινηθῶ. Τὸ παθολογινὸ φαινόμενον τῆς φυγοκοσμικῆς δειλίας μου, ἀκριβῶς σὲ περιστάσεις σὰν αὐτὴ, βάζει ὅλα του τὰ δυνατὰ γιὰ νὰ κατισχύσῃ, καὶ τὸ κατορθώνει.
Ἄλλὰ τί; Βλέπω καὶ ἀπὸ μακρὰ. Καὶ ἀπὸ ὅσα δισαίσθάνομαι καὶ ἀντιλαμβάνομαι ἔχω, καὶ ἀγνόητος ἴσως ἀπὸ ἄλλους ποὺ ἤρθαν στοὺς Δελφοὺς, τὴν ἐντύπω-

ση τοῦ ἔργου σου, πού εἶναι στό συνολικό του παρουσίασμα, κάτι σάν ἀριστούργημα τῆς ποιητικῆς σου μεγαλοφάνταστης ἐργασίας.

Περισσότερα δὲν ἔχω καί δὲν ξέρω νά σοῦ εἰπῶ. Καί δλάκερη αὐτὴ ἡ πανηγυρίς τῶν πανηγύρεων, καθὼς τὴν ἐνεπνεύσθη τὸ Σικελιάνειον ταῖρι, καὶ ἡ μετάδοσις τῆς Αἰσχυλείου πνοῆς διὰ μέσου

τῆς ζωντανῆς μας γλώσσας μὲ τὸ στίχο τοῦ Γρυπάρη, καί ὅλα τὰ μὲ τὸ πνεῦμα σου καί μὲ τὸ λόγο σου πλαίσια μὲ τὰ ὁποῖα ἀργά-ἀργά καί συγκρατητὰ τὴν πλαισιώνεις, ἀντιχτυποῦνε στὴ νέα ἐλληνικὴ ποίηση καί τὴ δαφνοστεφανώνουν.

Ταπεινὸς θαυμαστής σου
ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Ἐφημ. «Ἐλευθέριον Βῆμα», 14 Μαΐου 1930

IV

Αὐτὴ τὴ στιγμή δὲ θυμᾶμαι ἀκριβῶς τὸν τίτλο τοῦ ποιήματός σου, Δελφικοῦ κ' ἐκείνου, ξεχωριστὰ τυπωμένου, σὲ μεγάλο σχῆμα, πού μὲ εἶχε θαμβώσει. Ὁ «Διθύραμβος τοῦ Ρόδου» μὲ φέρνει ξανά στοῦ ἴδιο θάμβου, ὅμως μὲ σημαντικὴ διαφορά. Ὁ μῦθος τοῦ σὰ νά μᾶς ἔρχεται ἀπὸ τὰ βάθη τῶν αἰώνων, ὅπου κρύβοταν θαμμένος, ξεσκεπαστὸς ἀπὸ σέ, ξεκαθαρισμένος. Τὸ σύμβολο μὲ κάποιαν ἀγαλματένια πλαστικότητα. Χυμένη στὴ μεθυστικὴ του με-

γαλοπρέπεια μιὰ νηφάλια ἀπλότης νεοφώτιστη, θά τὴν ἔλεγα. Τὸ χορευτὴ Διθύραμβο μιὰ συμμετρία τὸν κρατᾶ. Καί μ' ἓνα σὰ γαληνὸ χαμόγελο μᾶς προσφέρει τὸ ἑκατόφυλλο Ρόδου γιὰ τὸ «κορφοβούνι», «δίχως ὄργη, ἀλαφρός, γαλήνιος, μόνος». Ὁ πεζὸς σου λόγος στό περισπούδαστό σου Δελφικὸ πού σ' ἀπασχολεῖ χρειάζεται κάποια προσπάθεια καί ὑπομονή. Ὁ στίχος σου, μυσταγωγός, θαυματουργεῖ.

Περ. «Ἰόνιος Ἀνθολογία», Μάρτιος 1933.

V

Στὰ 1934 φάνηκε «Ὁ Διθύραμβος τοῦ Ρόδου», ποίημα τοῦ Ἀγγέλου Σικελιανοῦ, πού γιὰ κείνους πού θεωροῦν καί πού πιστεύουν τὴν ποίηση μυστικὴ καί σιβυλλικὴ εἰκονογραφία, κάνει τὸ ποίημα τοῦτο χάρισμα ἀσύγκριτο μπροστὰ στὴν ἄλλη ποικιλώνυμη ἐσοδεία τῶν στιχουργημάτων τοῦ χρόνου τούτου καὶ ἱκανὴ νά πλουτίσῃ τὴν ποίησή μας μοναδικὰ καὶ ἀξιοζήλευτα. Τὸ ποίημα τοῦ Σικελιανοῦ συνεχίζει μὲ τὸ μῦθο καί μὲ τὴν ποίηση τὴν πρωτοβουλία καί τὴν ἐνέργεια πού ἔλαβε ὁ ποιητὴς τοῦ στὴν πράξη γιὰ τὴν ἐξέλιξη καί τὴν πραγματοποίηση τῆς δελφικῆς ἰδέας. Τὸ

ποίημα τοῦτο πού ἡ συμβολικὴ του γλώσσα καί παράσταση παρ' ὅλη τὴν παιανικὴ του διθύραμβικὴ καί δραματογραφικὴ λαμπρότητα πού τοῦ δίνει ὁ στίχος καί ἡ γλώσσα ἀπελπίζει ὅσους εἶναι προσοικειωμένοι μὲ τὴν ἀφέλεια καί μὲ τὴ λαϊκότητα τοῦ Λόγου καί σ' αὐτὴ τὴ λεπτεπίλεπτη καί τὴν ἀριστοτεχνικὴ ὀνομαζόμενη τέχνη. Εὐτυχῶς τὰ πεζὰ σημειώματα τοῦ ποιητῆ καί τὰ σοφὰ κριτικὰ ἐπιλεγόμενα τοῦ κ. Γάκη Δημοπούλου βοηθοῦν καὶ ὁπωσδήποτε διαφωτίζουν τὴν ἐρμηνεία στὸν ἀναγνώστη πού ἐνδιαφέρεται.

Περ. «Τὰ Νέα Γράμματα», Γενάρης 1935.

IV

Οἱ Δελφικὲς Γιορτὲς δὲ μποροῦνε πιά νά μνημονευθοῦν καί νά πανηγυριστοῦν στὴ νέα μας ἱστορία παρὰ σχετικὲς καὶ ἱστορισμένες μὲ τὸ ζευγάρι πού τοὺς ἔδωσε στοὺς καιροὺς μας τὴν εἰκόνα τους καί τὴν ἱεροτελεστία τους. Τὸ ζευγάρι τοῦτο εἶναι ὁ κύριος καί ἡ κυρία Σικελιανοῦ. Ἡ κυρία ζωγραφίζει τὴ φυσιογνωμία τῶν Δελφικῶν μὲ τὴν ἐντέλεια πού ὀφείλεται στὴν ἀκρίβεια, στὴ γνώση καί στὴ χάρη τῆς τὴν ἰδεώδη τῆς γυναικός. Ὁ κύριος, μεγάλος ποιητὴς, εἶναι στὴ μελέτη καί στὴν ἔμπνευση κι' ὁ μεγάλος ἐρμηνευτὴς τῶν Δελφικῶν. Ἐνα λυρικό μου ἐπίγραμμα γιὰ τὸν Ἀγγέλο Σικελιανό, γραμ-

μένο στὰ Πενηντάχρονα τῆς ποιητικῆς μου ἐργασίας, βρίσκεται στὸν ἀνέκδοτο ἀκόμα τόμο τῶν ποιημάτων μου. Τοῦτο:

*Μ' ἀρμάτωσε μὲ τὸ μανδύα τὸν ἱερὸ μιᾶς
[πίστης.*

*Ὅμως ἐσὺ εἶσαι κι' ὁ ἱερός, ποιητὴς,
[ἀσκητὴς, υἱότης.*

*Μὰ πῶς νά σοῦ παρασταθῶ, καὶ πῶς μ'
[ἐσὲ νά τρέξω;*

*Στὰ πάντα μέσα βρῖσκεσαι, κι' εἶμαι σιὰ
[πάντα ἀπ' ἔξω.*

Περ. «Ἑλληνίς», Ἰούνιος 1937.

